

AN
2.4
M26

KA MANAWA.

BUKE I.

HONOLULU, POAKAHI, NOVEMABA 7, 1870.

HELU I.

KA NUPEPA KA MANAWA

*E hoopuka mau ia ana i kela me keia Poakahi,
e ka HUI MANAWA.*

"Ka Manawa."

O keia no "Ka Manawa,"
A nana no e hoolawa,
I kou makemake a pau,
E lawe no a hoomau.

Eia iloko nei na Mea Hou,
E iini ai a hoolou,
I na mea a pau i kokoke mai,
Ke ike iho i kona maikai.

Nau e wae i kou makemake,
Me ke komo ole o na mea kake;
Aole hoi ke kekeue,
Aole no hoi e hoopili wale.

O ko'u ano he opio,io,
Kuu mau la he hanau hou,
Ua kahiko nae kuu olelo,
A o kuu mau la he oiaio.

Ina i pehii mai au,
E alo no au me ka maka kila,
Ina i hapala ia mai wau,
E holoia ia no me ka inika.

He Manao Akea.

I ka hoopukaia ana o kekahi nupepa o keia ano imua o ka lehulehu o ka Lahui Hawaii noho mai nei, he nupepa nui na ia iloko o ke au o keia manawa. Ua maopopo, ua hikiiki ia ke poo a me ka pulima o ka poe kakau manao, e ke kuokoa ole, a manao akea ole; a i ka nana aku i na nupepa e hoolaha ia nei, ua hiki ia lakou e ka hoohaiki ia o ka pono akea e noho malalo o ka aoao hoo-kahi. O ke kahua oiaio o keia nupepa, o ka hilinea ole ma kela ano keia ano hoomana, aka, he ku i ka wa. E lawe mai ana, me ka unuhi mai i na manao maauao mai ka olelo haole mai; oia, i keia manawa, ua lilo i hua gula i hunaa mai ka maka ae o ka Lahui. Oia hua gula a pahuhaio hoi, o ka nupepa "KA MANAWA," ke ki nana e wehe ka laka e hoopaa ana ia pahu; a e komo kela a me keia e wae e like me kona makemake.

E hooliloia no hoi kekahi kolamu o ka nupepa no na olelo hoololo o ka Aha Kiekie, no ka mea, o kekahi mea nui loa ia, e hoonaaauao ai i na loio ma ka lakou mau oihana, a i ka lahui hoi ka ike no na mea i hana ia. Ke hoopuka mau ia nei keia mau olelo hoolaha ma na nupepa haole, aka, ua hoonele loa ia hoi na kanaka Hawaii. Ua kaulike keia i ko makou manao, a oia no hoi kekahi kumu e hapai nei i keia nupepa.

O ka pilihua o ka manao o ka lahui malalo o na hoomana, a ma ia ano ua huli hou ka manao o ka lahui, e hoi hou ina hoomana o ka wa kahiko, me ke akaka ole, ina ua kanalua ka manao ma ka aoao Karistiano e huli ae ma ka aoao e oi ae ai ke kiekie o ko lakou manao ana i ke ano akua oiaio, mamua ae o ka huli ana i na akua kahiko.

Na ka nupepa "KA MANAWA" e hoopau i keia mau kina, a e hoohamama ia ka ipuka no ka ike, ka oiaio a me ke kaulike. *

Ke Kulana ma Europa.

Mamua ae o ko makou komo ana mai nei i ka "poai" o ke aupuni hoopuka nupepa, ua pehi e mai la na "Ikimakua" a Geremania me Farani maluna o Kahualoa hoopapa paio kua kekahi me kekahi; a ua maopopo mua no paha ia oukou ma na hoakaka ana o ko makou mau hanau mua ke *Kuokoa* a me *Ke Au Okoa*, ke ano o ka huli pinepine ana o ke au lanakila mahope o ka aoao Geremania. He mea makehewa no hoi ia makou ka alunu olelo o ka wehewehe ana aku i na kumu i hapaiia o ia kua luku nui o ka aina puni ole i kaulana makamua ma na oihana hoonaaauao o ka honua nei. Mai ka hoomaka ana mai o ke kua, a me ka hoopapa ana o ko laua mau moho kua, ua koko mau ia na mapuna hauoli mahope o ka aoao i hoolalelele ia e na huaolelo, "Imua i ka muliwai o Rine?" Ua ho'aila ko lakou mau puuwai e na hauoli a me na ulumahie-hie oia mau maumau ana o na lanakila, a hiki wale mai lakou mawaho, e hoopuni ai i na papu o Parisa. He oiaio no, aole i lanakila mau wale ka poe Geremania ma na hooaka kua nui a me na hoonka kua liilii a pau loa mai ka hoomaka ana mai; ua eo no i ka Farani ma kahi mau hoonka ana; aka, no ka eo ana o ka lanakila ma ka hapannui o na kua, ka mea paha i oleloia ai, ua lanakila mau ka poe Geremania.

Ua maopopo no paha na manao hoololo o ka hapannui o na mea a pau, e pio ana paha ka aoao Farani, ma na kuluma mau ana o na hookuemi hope ia ana, ka haawi pio ana o ka Emepera Napoliona a me ka haule ana o ke aupuni Emepire. Aia nae, ma ka haule ana no oia ano aupuni, ua ala koke mai no kekahi poe aloha aina, a pani ma kahi o ke aupuni Emepire i haule,—he aupuni Repubalika i ike ia mai e ke aupuni Repubalika makua o Amerika Huipua, a oia no kekahi o na "Mana" i ike ia o ka bonua nei. Aole o ka haawi pio ana o Napoliona a me ka huliha ana o ke aupuni Emepire, o ke kahua hookuene iho la ia o ko ke aupuni Farani holookoa hooluhiliaia ana malalo o ka aumaka a ka aoao lanakila.

Ma na lono hope i loa mai ma ka moku kalepa *Reynard*, ua oleloia, ua makaukau ka poe Geremania e hoonka hoopahu aku i ke kulanakauhale o Parisa ma ka la 18 a me ka 19 o ka malama o Okatoba iho nei; eia nae, ua hoike hou ia mai no hoi ka hookuemi hope ia ana aku o na kulana o ka poe Geremania ma ka aoao Hikiua, Akau a me ke Komohana o Parisa; ua hookuemi hope ia aku lakou a mamau mai kahi a lakou i hoomoana a i hoomakaukau ai no ko lakou hoonka hoopahu ana mai i ke kulanakauhale o Parisa. Ina, ua kailale ia mai la lakou mai na kulana o ko lakou kukulu ana, e imi hou ae ana no paha lakou ma kau mau wahi e ae, e hiki ai ia lakou ka hookokoke ana aku. Eia nae ke iho mai nei na "keikikane

E like no hoi me ka hauoli ana o ko Geremania poe no ko lakou mau lanakila ana, pela no hoi ka poe Farani maloko o Parisa, huluhuii" o ka hocilo; a e hoomau aku ana no paha auanei lakou i ke kiai paa ana i na maka-ha o Parisa, "o pau na ia i ka puka." ua ulumahie-hie no hoi lakou i na hauoli o ia mau hookuemi hope ia ana aku o ko lakou mau enemi, na kipu 'ahi' ana mai na papu hoopuni mai a ka poe Farani. Ua ulono pu ia mai no hoi, ka holopono ana o ka Kenela Bazaine mau hooikaika ana e puka mai loko mai o o Meza, a ua puhia e ia i ke ahi-elima mau kauhale, he mau wahi uhiuhi malu malu lakou no ka poe Geremania. I ka lawe pio ana ona i kekahi mau bipi a me kekahi mau lako e iho, ua kuemi hope aku no oia i kona wahi i hoopu mua ai.

Mao aku i ke aupuni Pope o Roma, ua kahuli ae ke kulana noho'na aupuni malaila, —Ua pa'ipa'i ia ko ka Pope mana nui o ka nohoalii ana, e na koa mai Italia mai, a ua hooakaawale ia no nae he wahi no ua Pope nei e noho ai; aka, o kona mau mana hoo-ponopono aupuni, ua "Ikapoda." Aka, me he mea la, i ka nana ana, he ano kimo-po ia ha'iha'i ana i ko ka Pope mau kakoo; oia, i ka wa i awe ia mai ai na koa Farani a me ka puipui pono ana o kona mau kokua, ua komo mai la na koa Italia e kapae ai ia ia mai kona noho'na maa mau.

Mao aku i Rusia, ua lonoia kona hoomakaukau nui ana no na lako kua;—A maa-nei mai hoi i "Kahi a ka la e napoo ole ai maluna o kona mau palena," ke hoomakaukau ia la ka he mau papu ikaika ma na kapakai; no ke komohia ana mai paha o na manao ano kahoaka, he uluaao nui e kau mai ana maluna o Europa. Pela wale ka oleloia.

Me keia mau lono, me he la, aole no i kua-liilii mai ka omaka-wai hope o ka wai kahe uluaao ana ma Europa. Aka, ke manaolana ae nei makou no ka pomaikai o ka lehulehu honua o na kukulu a me na welelau a pau; e ike koke no kakou i ka la e hoihoi hou ia mai ai ka noho'na lokahi a me ka maluhia ma ia mau aupuni a pau o Europa.

Ua oleloia maloko o kekahi mau nupepa i hiki mai, ua makaukau loa o Napoliona no ka wa e nele ai oia no ka noho alii ana. He hiki ia ia ke noho e ai i ka waiwai i loa mai ia ia, iloko o na makahiki o kona noho alii ana no Farani, a o ka nui o kona waiwai he \$30,000,000.

ILOKO o kekahi Pa Moneke, e noho ana kekahi Moneke, ua hiki aku kona mau makahiki i ke kanahiku, a ua pepehi aku oia i kekahi hoo'ona i kanawalu kona makahiki, ma ka o ana i ka pahi. He kanaha makahiki o ko laua noho kuae ana, a hiki wale i ka make ana o kekahi.

O KA manawa aole e kali ana i ka ulolohi a me na apa ana a ke kanaka.

AN
2.4
M26